

TERMINAS SKUNDUI PADUOTI ADMINISTRACINIAME PROCESĖ: TEISĖ KREIPTIS Į TEISMĄ VS. TEISINIŲ SANTYKIŲ STABILUMAS

Linas Meškys

Vytauto Didžiojo universiteto Teisės fakulteto

Viešosios teisės katedra

Elektroninis paštas linas.meskys@vdu.lt

Pateikta 2024 m. birželio 26 d., parengta spaudai 2024 m. spalio 29 d.

DOI: 10.13165/JUR-24-31-2-07

Santrauka. Lietuvoje valstybės ir jos institucijų priimtų administracinių sprendimų teisėtumo kontrolę vykdo administraciniai teismai, o administracinę procesą reglamentuoja administracinių bylų teisenos įstatymas. Šiame teisės akte, be kitų reikalavimų, kuriuos asmuo privalo išpildyti siekdamas realizuoti teisę kreiptis į teismą, yra įtvirtintas vieno mėnesio terminas skundui paduoti. Šiuo procesiniu terminu valstybė siekia užtikrinti, kad asmenys operatyviai reaguotų į galimą savo teisių pažeidimą ir nedelsdami kreiptųsi į administracinį teismą teisminės gynybos.

Nepaisant to, kas pasakyta, objektyviai trumpas vieno mėnesio terminas skundui paduoti kelia abejonių dėl jo proporcingumo. Kyla klausimas, ar valstybė, nustatydamą trumpą procesinį terminą jos pačios priimtiems administraciniams sprendimams apskųsti, neriboja asmens fundamentalios teisės kreiptis į teismą, prioritetą suteikdama vien tik teisinių santykių stabilumo principui.

Straipsnyje siekiama atskleisti, kaip administraciniame procese nustatytas procesinis vieno mėnesio terminas skundui paduoti koreliuoja su teisės kreiptis į teismą principu ir kokia yra sąveika su tam tikra prasme šiuo atveju oponuojančiu teisinių santykių stabilumo principu.

Siekiant įvertinti, ar Lietuvos administraciniame procese nustatytas vieno mėnesio terminas administraciniams sprendimams apskųsti gali būti objektyviai paaiškinamas, straipsnyje atliekama lyginamoji analizė, kurios metu atskleidžiama, kokie yra procesiniai terminai skundui paduoti kitose Europos Sąjungos šalyse.

Tyrimo rezultatai atskleidžia, kad Lietuva, nustačiusi vieno mėnesio terminą skundui paduoti, neišsiskiria kitų Europos Sąjungos šalių kontekste. Tačiau siekiant užtikrinti tiek teisės kreiptis į teismą, tiek teisinių santykių stabilumo principų įgyvendinimą, siūloma nustatyti procesinį terminą skundui paduoti prailginti.

Reikšminiai žodžiai: administracinis procesas; administracinis teismas; terminas skundui paduoti; teisė kreiptis į teismą; teisinių santykių stabilumas.

Įvadas

Temos aktualumas. Būtiną teisinės valstybės požymis – asmens, kuris mano, kad jo teisės ar teisėti interesai yra pažeisti, galimybė kreiptis į teismą teisminės gynybos. Ši fundamentali asmens teisė, kurią Lietuvos Respublikos Konstitucinis teismas (toliau – ir Konstitucinis Teismas) yra pripažinęs „absoliučia“, tampa ypač svarbi tais atvejais, kai asmens teisės ar teisėti interesai administraciniais sprendimais pažeidžia valstybę ar jos institucijas.

Tačiau teisė kreiptis į teismą teisminės gynybos gali būti realizuojama tik teisės aktų nustatyta tvarka ir terminais, kuomet, be kita ko, yra siekiama užtikrinti kitą, ne mažiau svarbų, teisinių santykių stabilumo principą. Valstybė turi nustatyti tokias procesines taisykles (taip pat terminus), kurios, viena vertus, užtikrintų asmens teisės kreiptis į teismą realų įgyvendinimą, kita vertus, teisinių santykių stabilumo principą.

Lietuvoje valstybės ir jos institucijų priimtų administracinių sprendimų teisėtumo kontrolę vykdo administraciniai teismai, o administracinį procesą reglamentuoja Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas (toliau – ir ABTĮ). Šiame teisės akte, be kitų reikalavimų, kuriuos asmuo privalo išpildyti siekdamas realizuoti teisę kreiptis į teismą, yra įtvirtintas vieno mėnesio terminas skundui paduoti.

ABTĮ 29 straipsnio 1 dalis nustato, kad „jeigu specialus įstatymas nenustato kitaip, skundas (prašymas, pareiškimas) administraciniam teismui paduodamas per vieną mėnesį nuo skundžiamo teisės akto paskelbimo arba individualaus teisės akto ar pranešimo apie veiksmą (atsisakymą atlikti veiksmus) įteikimo suinteresuotai šaliai dienos“.

Procesinės teisės normos numato galimybę asmenims prašyti atnaujinti praleistą terminą skundui paduoti, tačiau Lietuvoje teismų praktika šiuo klausimu yra gana griežta – teismas terminą skundui paduoti atnaujina tik esant ekstraordinarioms aplinkybėms. Be to, procesinis įstatymas numato griežtas pasekmes, jeigu asmuo paduoda skundą teismui praleidęs terminą ar teismas jo neatnaujina, – teismas tokiu atveju atsisako priimti skundą. Kitaip tariant, skundo padavimo termino praleidimo pasekmė nulemia asmens teisės kreiptis į teismą praradimą. Tad kyla abejonių, ar valstybė, nustatydamą vieno mėnesio terminą skundui paduoti, teisinių santykių stabilumo principui nesuteikia disproporcinio prioritetą teisės kreiptis į teismą principo atžvilgiu.

Šiame straipsnyje keliamas **tikslas** – atskleisti, kaip administraciniame procese

nustatytas procesinis vieno mėnesio terminas skundui paduoti koreliuoja su teisės kreiptis į teismą principu ir kokia yra sąveika su tam tikra prasme šiuo atveju oponuojančiu teisinių santykių stabilumo principu.

Siekiant iškelto tikslo, darbe keliami **uždaviniai**: (i) atskleisti teisės kreiptis į teismą ir teisinių santykių stabilumo principų santykį; (ii) atlikti lyginamąją analizę ir nustatyti, kokie yra skundo padavimo teismui terminai kitose Europos Sąjungos (toliau – ir ES) šalyse.

Šio darbo tyrimo **objektas** yra ABTĮ 29 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas vieno mėnesio terminas skundui dėl administracinio sprendimo (individualaus administracinio akto) paduoti ir šio procesinio termino įvertinimas teisės kreiptis į teismą ir teisinių santykių stabilumo kontekste. Straipsnyje nebus tiriami klausimai dėl skundo padavimo terminų viešojo administravimo subjektams atsisakant ar vilkinant atlikti veiksmus, taip pat nebus tiriami klausimai dėl neteismine tvarka priimtų sprendimų apskundimo terminų, nebus analizuojami specialiuose įstatymuose nustatyti skundų padavimo terminai.

Tyrimas atliktas taikant analitinį kritinį metodą. Siekiant nustatyti kitų ES šalių procesinius terminus skundui paduoti, taikytas lyginamasis metodas.

Temos naujumas. Europos Sąjungos šalių mokslininkai procesinio termino kreiptis į teismą problemoms iš esmės dėmesio neskiria. Europos Sąjungos šalyse skundo padavimo teismui terminai dažniausiai aptariami praktinėje analizėje arba įvairaus pobūdžio ataskaitose, tačiau doktrininio vienokios ar kitokios trukmės procesinio termino pagrindimo šio straipsnio autoriui aptikti nepavyko.

Lietuvos teisės doktrinoje teisės kreiptis į teismą, teisinių santykių stabilumo principai, taip pat procesinių terminų probleminiai klausimai analizuoti ne kartą. Pavyzdžiui, A. Abramavičius analizavo teisę į teisminę gynybą Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje¹, S. Vėlyvis ir G. Abramavičienė tyrė teisės kreiptis į teismą bendrąsias sąlygas², skundo padavimo termino atnaujinimo probleminius aspektus analizavo D. Raižys³, T. Gagys ir J. Ramanauskaitė analizavo termino skundui paduoti atnaujinimo institutą administracinėje justicijoje⁴, o L. Meškys ir V. Banevičienė tyrė procesinių terminų administraciniam aktui ginčyti taikymo problemas ir jų įtaką teisinio saugumo principo įgyvendinimui⁵.

Nepaisant to, platesnių diskusijų dėl būtent ABTĮ 29 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto vieno mėnesio termino skundui administraciniam teismui paduoti mokslininkų darbuose pasigendama.

1 Armanas Abramavičius, „Teisė į teisminę gynybą Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje“, *Jurisprudencija* 117, 3 (2009): 21–40.

2 Stasys Vėlyvis ir Gitana Abramavičienė, „Kai kurios teisės kreiptis į teismą bendrosios sąlygos“, *Jurisprudencija* 80, 2 (2006): 123–133.

3 Dainius Raižys, „Skundo padavimo termino atnaujinimo probleminiai aspektai“, *Visuomenės saugumas ir viešojo tvarka* 3 (2010): 75–94.

4 Tomas Gagys ir Jūratė Ramanauskaitė, „Termino skundui paduoti atnaujinimo institutas administracinėje justicijoje“, *Visuomenės saugumas ir viešojo tvarka* 21 (2008): 54–70.

5 Linas Meškys ir Vlada Banevičienė, „Procesinių terminų administraciniam aktui ginčyti taikymo problemos ir jų įtaka teisinio saugumo principo įgyvendinimui“, *Visuomenės saugumas ir viešojo tvarka* 3 (2010): 16–35.

1. Teisės kreiptis į teismą ir teisinių santykių stabilumo principų santykis ABTĮ 29 straipsnio 1 dalies kontekste

Lietuvos Respublikos Konstitucijos (toliau – ir Konstitucija) 30 straipsnio 1 dalis numato, kad asmuo, kurio konstitucinės teisės ar laisvės pažeidžiamos, turi teisę kreiptis į teismą⁶.

Konstitucinis teismas 2000 m. birželio 30 d. nutarime yra konstatavęs, kad „asmens teisių ir laisvių teismo gynimo garantija – esminis asmens teisių ir laisvių konstitucinio instituto elementas. Konstitucijos 30 str. 1 d. įtvirtinta garantija yra procesinio pobūdžio, ji reiškia, kad asmeniui turi būti užtikrintas teisminis jo teisių ir laisvių gynimas“⁷.

Asmens teisė kreiptis į teismą Konstitucinio Teismo doktrinoje taip pat kildinama ir iš konstitucinio teisinės valstybės principo⁸. Konstitucinis Teismas, aiškindamas konstitucinį teisę į teisminę gynybą principą, savo jurisprudencijoje yra pažymėjęs, kad „teisė kreiptis į teismą yra absoliuti“⁹. „Šios teisės negalima apriboti ar paneigti. Pagal Konstituciją įstatymų leidėjas turi pareigą nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad visus ginčus dėl asmenų teisių ir laisvių pažeidimo būtų galima spręsti teisme. Teisės aktais gali būti nustatyta ir ikiteisminė ginčų sprendimo tvarka. Tačiau negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuriuo būtų paneigta asmens, manančio, kad jo teisės ar laisvės pažeistos, teisė ginti savo teises ar laisves teisme.“¹⁰

Be Konstitucijos, teisę į teisminę gynybą taip pat įtvirtina Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 4 straipsnis, kuriame teigiama, kad „Lietuvos Respublikos piliečiai turi teisę į teisminę gynybą nuo kėsinimosi į Konstitucijoje ir įstatymuose, Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse įtvirtintas jų teises ir laisves“¹¹.

Taigi tiek Konstitucija, tiek Lietuvos Respublikos teismų įstatymas laiduoja asmens teisę kreiptis į teismą teisminės gynybos. Šią teisę Konstitucinis Teismas yra pripažinęs absoliučia, tačiau, nepaisant to, teisė kreiptis į teismą turi būti realizuojama tik įstatymų nustatyta tvarka ir terminais.

Konstitucinis Teismas, laikydamas „teisę į teisminę gynybą viena iš svarbiausių civilizuotos visuomenės socialinių vertybių, akcentuoja jos realų pobūdį ir saugo ją nuo nepagrįstų apribojimų. Tačiau tai nereiškia, kad visiems be išimties asmenims bet kada ir dėl bet

6 „Lietuvos Respublikos Konstitucija“, *Lietuvos aidas*, 1992, Nr. 220-0.

7 „Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. birželio 30 d. nutarimas“, *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 54-1587.

8 „Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. spalio 1 d. nutarimas“, *Valstybės žinios*, 1997, Nr. 91-2289; „Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. birželio 30 d. nutarimas“, *Valstybės žinios*, 2008, Nr. 75-2965.

9 „Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. birželio 30 d. nutarimas“, *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 54-1587.

10 „Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. liepos 2 d. nutarimas“, *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 69-2832; „Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 kovo 4 d. nutarimas“, *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 24-1004“.

11 „Lietuvos Respublikos teismų įstatymas“, *Valstybės žinios*, 1994-06-17, Nr. 46-851.

kokių reikalavimų suteikiama teisminė gynyba¹².

Teisės kreiptis į teismą įgyvendinimo procesinę tvarką nustato specialūs įstatymai, o administraciniame procese – ABTĮ, kurio 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad „kiekvienas suinteresuotas subjektas turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė arba įstatymų saugomas interesas“.

Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalyje ir ABTĮ 5 straipsnyje įtvirtinta asmens teisė kreiptis į teismą yra neatsiejamai susijusi su asmens pareiga įgyvendinti šią teisę laikantis įstatymų nustatytų procesinių reikalavimų, vienas iš kurių yra kreipimasis į teismą per įstatymo numatytą terminą¹³.

D. Raižio manymu, „teisė į teisminę gynybą administracinės teisės reguliuojamų teisinių santykių srityje gali būti realizuojama tik tam tikra procesine forma, kai asmuo su skundu (prašymu) kreipiasi į administracinį teismą, siekdamas, kad būtų apginta pažeista subjektyvioji teisė ar įstatymo saugomas interesas. Tačiau ši teisė realiai gali būti įgyvendinta tik tuomet, jeigu suinteresuotas asmuo laikėsi įstatymais reglamentuotos tvarkos ir sąlygų. Viena tokių sąlygų yra skundo (prašymo) padavimas per įstatymų nustatytą terminą“¹⁴.

ABTĮ 29 straipsnio 1 dalis nustato, kad „jeigu specialus įstatymas nenustato kitaip, skundas (prašymas, pareiškimas) administraciniam teismui paduodamas **per vieną mėnesį** nuo skundžiamo teisės akto paskelbimo arba individualaus teisės akto ar pranešimo apie veiksmą (atsakymą atlikti veiksmus) įteikimo suinteresuotai šaliai dienos“¹⁵.

Taigi ABTĮ 29 straipsnio 1 dalis nustato vieno mėnesio terminą skundui administraciniam teismui pateikti dėl viešojo administravimo subjektų priimtų administracinių sprendimų, kuris, objektyviai vertinant, yra trumpas, jeigu lygintumėme šį procesinį terminą su, pavyzdžiui, bendruoju ieškinio senaties terminu, kuris yra 10 metų. Žinoma, procesinis terminas skundui paduoti nėra tapatus ieškinio senaties terminui (skiriasi jų skaičiavimo taisyklės, pasibaigimo pasekmės ir kt.), tačiau negalima ignoruoti ir šių terminų panašumų.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau – ir LVAT) savo praktikoje ne kartą yra pasisakęs dėl trumpų skundo pateikimo administraciniam teismui terminų. Teigiama, kad „proceso operatyvumo principas *expressis verbis* įtvirtintas Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 34 straipsnio 1 dalyje. Be to, šis principas siejamas su Teismų įstatymo 5 straipsnio 2 dalyje bei Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta principine nuostata, jog teismas visa savo veikla turi užtikrinti, kad bylos būtų išnagrinėtos per įmanomai trumpiausią laiką. Įstatymų leidėjas, siekdamas proceso spartumo, tam tikrus procesinius terminus, susijusius su bylos nagrinėjimo trukme, numato ir ABTĮ 65 straipsnyje. Proceso operatyvumo principas saisto ir bylos šalis. Teisė į teisminę gynybą nėra besąlyginė – ji privalo būti įgyvendinama įstatymų nustatyta tvarka (ABTĮ 5 str. 1 d.), ir vienas iš tokių reikalavimų yra skundo padavimo terminas, kurio

12 Vėlyvis ir Abromavičienė, *supra note*, 2.

13 „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2010 m. spalio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS⁵²⁵-575/2010“, Infoplex, <https://www.infoplex.lt/tp/176251>.

14 Raižys, *supra note*, 3.

15 „Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas“, *Valstybės žinios*, 1999-02-03, Nr. 13-308, 29 straipsnio 1 dalis.

taikymas užtikrina atsiradusių teisinių santykių stabilumą, administracinio proceso operatyvumą bei vienodas asmenų galimybes ginčyti administracinius aktus ar veiksmus¹⁶.

LVAT praktikoje akcentuojama, kad „savo teisėmis kiekvienas asmuo turi naudotis protingai, nepiktinaudžiauti jomis, laikytis įstatymais įtvirtintos tvarkos, kuri užtikrina teisinių santykių stabilumą ir teisinio saugumo principo įgyvendinimą. Įstatyme nustatyti skundų padavimo terminai *inter alia* susiję su teisinio saugumo principo įgyvendinimu, jais siekiama užtikrinti, kad asmenys, manantys, jog jų teisės buvo pažeistos, turėtų ne tik teisę jas ginti, bet ir pareigą tai daryti per protingą ir pagrįstą laiko tarpą. Asmenims negali būti suteikta galimybė neapibrėžtą laiko tarpą bet kada ginčyti priimtus administracinius aktus, nes taip atsirastų neapibrėžtumas jų pagrindu atsiradusiuose teisiniuose santykiuose, o atitinkamas teisės įgiję kiti asmenys negalėtų būti tikri dėl savo teisinės padėties¹⁷.

LVAT pabrėžia, kad „teisė į teisminę gynybą nėra besąlyginė – ji privalo būti įgyvendinama įstatymų nustatyta tvarka (ABTĮ 5 str. 1 d.). Kai asmuo praleidžia įstatymu nustatytą terminą dėl savo laisva valia pasirinkto elgesio – aktyviai ar pasyviai dalyvauti savo pažeistų teisių gynimo procese – modelio, kyla įstatyme numatytos teisinės pasekmės. Teismas atsisako priimti asmens, praleidusio įstatyme nustatytą terminą skundui paduoti, skundą ABTĮ 37 straipsnio 2 dalies 8 punkto pagrindu¹⁸.

T. Gagys ir J. Ramanauskaitė, įvertinę LVAT praktiką, nurodo, kad „teisės nuostatų, reguliuojančių procesinius terminus, taikymas teisės į veiksmingą teisminę apsaugą nepažeidžia. Priešingai, procesinių terminų laikymasis užtikrina lygiateisiškumo bei teisinio saugumo reikalavimus, vykdam teisingumą¹⁹.

LVAT yra pažymėjęs, kad „teismas, nustatęs, jog terminas skundui paduoti praleistas, termino trūkumams šalinti nenustato. Kai termino praleidimo faktas akivaizdus, teismas neprivalo papildomai aiškintis kokių nors aplinkybių. Pagal Administracinių bylų teisenos įstatymo 37 straipsnio 2 dalies 8 punktą, termino praleidimo fakto konstatavimas ir prašymo atnaujinti terminą nebuvimas yra pakankamos sąlygos atsakyti priimti teismui paduotą skundą (prašymą). Įstatymas neįpareigoja teismo papildomai siūlyti pareiškėjui pateikti prašymą dėl termino atnaujinimo²⁰.

Žinoma, sunku būtų nesutikti su LVAT išaiškinimais, kad asmenys turi ne tik teisę ginti savo teises, bet ir pareigą tai daryti per protingą ir pagrįstą laiko tarpą bei savo teises ginti teisės aktų nustatyta tvarka ir terminais. Vis dėlto, net ir pripažįstant teisinių santykių stabilumo principo svarbą, abejonių kelia klausimas, ar ABTĮ 29 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas bendrasis vieno mėnesio terminas skundui paduoti tikrai yra protingas ir pagrįstas laiko

16 „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. rugsėjo 19 d. aprobuotas Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos, taikant Administracinių bylų teisenos įstatymo normas, apibendrinimas“, *Administracinė jurisprudencija*, 2012, Infoplex, <https://www.infoplex.lt/tp/654617>.

17 *Ibid.*

18 *Ibid.*

19 Gagys ir Ramanauskaitė, *supra note*, 4.

20 „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. rugsėjo 19 d. aprobuotas Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos, taikant Administracinių bylų teisenos įstatymo normas, apibendrinimas“, *Administracinė jurisprudencija*, 2012, Infoplex, <https://www.infoplex.lt/tp/654617>.

tarpas asmeniui kreiptis į teismą.

A. Abramavičiaus teigimu, „Konstitucinė asmens teisė kreiptis į teismą nereiškia, jog įstatymų leidėjas procesiniuose įstatymuose negali nustatyti kreipimosi į teismą tvarkos ir tam tikrų formalių reikalavimų, kuriuos turi atitikti teismui pateikiamas kreipimasis. Pats savaime tokių formalių reikalavimų nustatymas dar nereiškia, kad yra dirbtinai suvaržyta asmens konstitucinė teisė kreiptis į teismą ar nepagrįstai pasunkintas šios teisės įgyvendinimas. Tačiau įstatymų leidėjas, reglamentuodamas kreipimosi į teismą tvarką ir nustatydamas tam tikrus reikalavimus, kuriuos turi atitikti teismui pateikiamas kreipimasis, negali nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kad juo būtų nepagrįstai pasunkintas kokios nors asmens konstitucinės teisės ar teisėto intereso, *inter alia* ir asmens teisės į teisminę gynybą, įgyvendinimas ar apskritai jis taptų neįmanomas. Priešingu atveju būtų pažeista Konstitucija, *inter alia* Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta asmens teisė į teisminę gynybą ir asmens teisė į tinkamą teisinį procesą“²¹.

Kitaip tariant, nėra abejonių, jog įstatymų leidėjas turi teisę (ir pareigą) nustatyti formalius reikalavimus (tame tarpe kreipimosi į teismą terminus), kuriuos turi atitikti į teismą kreipdamasis asmuo, tačiau tuo pačiu turi būti išlaikyta teisės kreiptis į teismą ir teisinių santykių stabilumo principų pusiausvyra. Įstatymų leidėjas negali nepagrįstai pasunkinti kokios nors asmens konstitucinės teisės ar teisėto intereso *inter alia* ir asmens teisės į teisminę gynybą.

Procesinio termino skundui paduoti aspektas tampa ypač svarbus turint omenyje tai, kad administraciniai teismai dažniausiai sprendžia asmenų ginčus būtent su valstybe (viešojo administravimo subjektais), kuri pati ir nustato kreipimosi į teismą taisykles, taip pat ir procesinius terminus. Teisinės valstybės principo imperatyvas suponuoja, kad valstybė turi pareigą nustatyti tokius procesinius terminus, kurie nepaneigtų konstitucinės teisės kreiptis į teismą teisminės gynybos, ir užtikrintų teisinių santykių stabilumo principo įgyvendinimą.

Žinoma, ABTĮ 29 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas procesinis vieno mėnesio terminas skundui paduoti nėra naikinamasis. ABTĮ 30 straipsnio 1 dalis numato, kad „pareiškėjo prašymu administracinis teismas skundo (prašymo, pareiškimo) padavimo terminus gali atnaujinti, jeigu bus pripažinta, kad terminas praleistas dėl svarbios priežasties“.

Be to, teismas, „spręsdamas skundo priėmimo klausimą, esant pagrindui manyti, kad skundo padavimo terminas yra praleistas, gali įpareigoti pareiškėją pateikti šios aplinkybės išsiaiškinimui reikšmingus įrodymus“²².

Teismų praktikoje laikomasi pozicijos, kad „sprendimas atnaujinti ar neatnaujinti skundo padavimo terminą turi būti priimtas atsižvelgiant į fundamentalią asmens teisę – teisę kreiptis į teismą teisminės gynybos, kuri pripažįstama tiek nacionalinių teisės aktų (Konstitucijos 30 str. 1 d., Teismų įstatymo 4 str. 1 d., ABTĮ 5 str. 1 d.), tiek tarptautinių, *inter alia* Europos Sąjungos teisės aktų (Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto 2 str.

21 Abramavičius, *supra note*, 1.

22 „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. rugpjūčio 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS¹⁴⁶-466/2008“, Infoplex, <https://www.infoplex.lt/tp/89001>.

3 d., Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 str. 1 d., 13 str., Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 str.)²³.

Taigi atrodytų, kad keliami problema iš esmės išnyksta – jeigu asmuo praleidžia terminą skundai paduoti, teismas gali tokį terminą atnaujinti, kadangi turi būti atsižvelgiama į fundamentalią asmens teisę – teisę kreiptis į teismą teisminės gynybos.

Vis dėlto doktrinoje teigiama, kad „įstatymų leidėjas numatė, jog praleistas skundo padavimo terminas gali būti atnaujinamas, tačiau tik tais atvejais, kai buvo praleistas dėl svarbių priežasčių, kurių nei baigtinio, nei pavyzdinio sąrašo įstatymo leidėjas nepateikia, tuo sudarydamas prielaidas subjektui, turinčiam teisę šį terminą atnaujinti, interpretuoti įvertinant reikšmingus kriterijus, individualizuojant situaciją, vertinant teisės į teisminę gynybą ir teisinių santykių stabilumo užtikrinimą koreliacijos aspektu“²⁴.

Kadangi įstatymų leidėjas nepateikia svarbių priežasčių sąrašo, reikšminga tampa LVAT formuojama praktika. O ji, kaip minėta, nustato griežtas sąlygas praleisto termino skundai paduoti atnaujinimui.

LVAT teigimu, „kadangi įstatymų leidėjas, nustatydamas terminus procesiniams veiksams atlikti, siekia užtikrinti teisinių santykių stabilumą, praleistas terminas gali būti atnaujinamas tik išimtiniais atvejais, jeigu jo praleidimo priežastys tikrai buvo svarbios, ekstraordinarios“²⁵. „Sprendžiant dėl termino atnaujinimo, teismo diskrecijai, atsižvelgiant į faktines konkrečios bylos aplinkybes, yra palikta spręsti, kokias priežastis pripažinti svarbiomis, kokias – nesvarbiomis“²⁶.

Vis dėlto literatūroje nurodoma, kad „vien objektyvių ir išskirtinių aplinkybių egzistavimas savaime nesuponuoja termino skundo paduoti atnaujinimą“²⁷. Remiantis LVAT praktika, asmenims, praleidusiems įstatymo nustatytą terminą kreiptis į teismą, taikomas rūpestingumo, sąžiningumo ir atidumo standartas²⁸.

Taigi, viena vertus, iš teisės doktrinos ir teismų praktikos matyti, kad ABTĮ 29 straipsnio 1 dalyje įtvirtintu vieno mėnesio terminu skundai paduoti neabejotinai yra orientuojamasi į operatyvų ir efektyvų procesą, taip siekiama užtikrinti teisinių santykių stabilumą ir teisinį saugumą. Tikriausiai reikėtų sutikti, kad, jeigu asmuo yra nerūpestingas, nesąžiningas ir neatidus, ir dėl to praleidžia terminą skundai paduoti, teisė kreiptis į teismą tokio asmens atveju negali būti laikoma apribota ar pažeista. Taip pat reikėtų pritarti ir LVAT nuosekliai formuojamai praktikai, kad skundo padavimo termino atnaujinimas galimas tik esant objektyvioms, nuo asmens valios nepriklausančioms priežastims. Kitoks praleisto

23 „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. lapkričio 7 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A³⁷⁵-3527/2011“, Infoplex, <https://www.infoplex.lt/tp/262659>.

24 Gagys ir Ramanauskaitė, *supra note*, 4.

25 „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2006 m. birželio 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS⁶-219/2006“, Infoplex, <https://www.infoplex.lt/tp/61912>.

26 „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. balandžio 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. TA⁸⁵⁸-36/2012“, Infoplex, <https://www.infoplex.lt/tp/377403>.

27 Gagys ir Ramanauskaitė, *supra note*, 4.

28 „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. birželio 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS⁵⁰²-499/2013“, Infoplex, <https://www.infoplex.lt/tp/701652>; „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. rugsėjo 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-986-552/2015“, Infoplex, <https://www.infoplex.lt/tp/1133978>.

termino atnaujinimo instituto aiškinimas būtų nesuderinimas su teisinių santykių stabilumo ir teisinio saugumo principais.

Kita vertus, efektyvus ir operatyvus procesas, taip pat teisinių santykių stabilumas ir teisinis saugumas turi būti suderinti ir su teisingumo principu, kuris neabejotinai apima ir asmens fundamentalią teisę kreiptis į teismą.

Nekvestionuojant asmens pareigos būti rūpestingu, atidžiu ir operatyviai siekti savo pažeistų teisių gynybos, vis dėlto reikia išskirti šiuo atveju du diskusinius klausimus.

Pirmas yra skundo padavimo termino praleidimo pasekmės. ABTĮ 33 straipsnio 2 dalies 9 punkte nustatyta, kad „administracinio teismo pirmininkas ar teisėjas motyvuota nutartimi atsisako priimti skundą (prašymą, pareiškimą), jeigu skundas (prašymas, pareiškimas) paduotas praleidus nustatytą skundo (prašymo, pareiškimo) padavimo terminą ir šis terminas neatnaujinamas“.

Vadinasi, asmuo, praleidęs terminą skundui paduoti ir teismui jo neatnaujinus, praranda teisę į teisminę gynybą. Tokia skundo padavimo termino praleidimo pasekmė, viena vertus, gali atrodyti logiška ir lengvai paaiškinama – jeigu asmuo nesuma savo teisių ginti rūpestingai, atidžiai ir operatyviai, jis netenka teisės į teisminę gynybą.

Tačiau, kita vertus, čia iškyla antrasis klausimas: ar įstatymo leidėjo nustatytas objektyviai trumpas vieno mėnesio terminas skundui paduoti negali būti traktuojamas kaip asmens teisės kreiptis į teismą dirbtinis ribojimas?

Siekiant atsakyti į šį klausimą, tikslinga pažvelgti į LVAT statistiką, kurioje bent iš dalies atsispindi atvejai, kai asmenys kreipiasi į administracinį teismą praleidę vieno mėnesio terminą arba kai teismas neatnauja praleisto termino ir todėl skundą atsisakoma priimti.

LVAT duomenimis²⁹, terminų atnaujinimo klausimas LVAT buvo nagrinėjamas 2023 m. – 109 bylose, 2022 m. – 146 bylose, 2021 m. – 189 bylose.

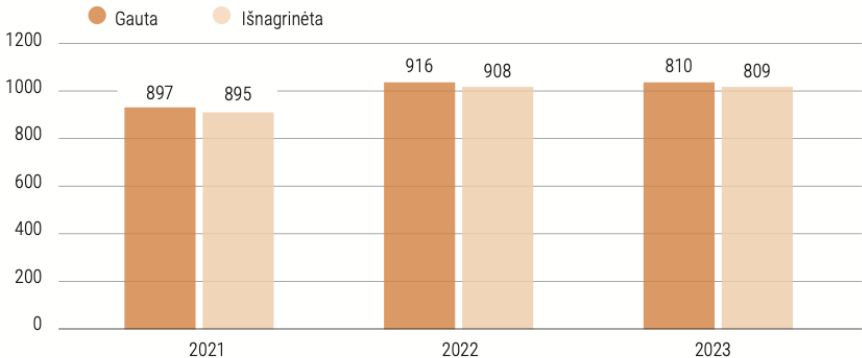
Tačiau ar tokie bylų skaičiai yra reikšmingi visų LVAT išnagrinėtų atskirųjų skundų (ne tik dėl praleisto termino) kontekste?

Galbūt į šį klausimą galėtų padėti atsakyti LVAT pateikiama statistika apie šime teismas

29 Šio straipsnio autorius kreipėsi į LVAT Teismų praktikos departamento prašydamas pateikti statistinius duomenis, kiek LVAT teisme pastaraisiais metais buvo nagrinėta atskirųjų skundų dėl pirmosios instancijos teismo nutarčių, kuriomis atsisakyta priimti pareiškėjų skundus / prašymus / pareiškimus dėl praleisto termino? LVAT Teismų praktikos departamento direktorė Audronė Gedminaitė nurodė, kad Lietuvos teismų informacinė sistema (LITEKO) atskaitos šiuo aspektu automatiškai negeneruoja. Tačiau aktualūs statistiniai duomenys gali būti sudaromi pasinaudojant teismų praktikos paieška pagal Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatorių renkantis bylų kategorijas 43.5.9. *Kai skundas paduotas praleidus nustatytą skundo padavimo terminą ir šis terminas neatnaujinamas* bei 43.8.2. *Praleisto termino atnaujinimas*. Audronė Gedminaitė nurodė, kad pagal LITEKO duomenis terminų atnaujinimo klausimas LVAT buvo nagrinėjamas: 2023 m. – 109 bylose, 2022 m. – 146 bylose, 2021 m. – 189 bylose. Audronė Gedminaitė patikslino, kad dėl šių duomenų gali pasitaikyti nedidelių netikslumų, kai nepriskiriama tinkama kategorija. Tačiau pateikti skaičiai gali padėti susidaryti tam tikrą įspūdį dėl teismų praktikos tendencijų. Žinoma, šiuos duomenis taip pat svarbu vertinti platesniame kontekste, atsižvelgiant į apžvelgiamais metais išnagrinėjamų bylų bendrą skaičių ir nagrinėtų bylų pobūdį. Pavyzdžiui, atitinkamais metais padaugėjus bylų dėl užsieniečių teisinės padėties klausimų, kuriems įstatymų leidėjas yra nustatęs sutrumpintus skundo padavimo ir nagrinėjimo terminus. Dėsininga, kad šios kategorijos bylose daugėjo ir prašymų atnaujinti terminus. LVAT Teismų departamento direktorės nuomone, šiuos duomenis svarbu vertinti platesniame kontekste, atsižvelgiant į apžvelgiamais metais išnagrinėjamų bylų bendrą skaičių.

gautos ir išnagrinėtas bylas dėl proceso atnaujinimo ir bylas pagal atskiruosius skundus:

Gautos ir išnagrinėtos bylos dėl proceso atnaujinimo ir bylos pagal atskiruosius skundus

1 pav. Gautos ir išnagrinėtos bylos dėl proceso atnaujinimo ir bylos pagal atskiruosius skundus. Šaltinis: www.lvat.lt

Taigi matyti, kad 2021 m. LVAT buvo išnagrinėtos 895 bylos pagal atskiruosius skundus (taip pat bylos dėl proceso atnaujinimo), iš jų, kaip minėta, 189 bylos buvo dėl terminų atnaujinimo. Taigi, bylos dėl terminų atnaujinimo sudarė **21,12 %** visų bylų, išnagrinėtų pagal atskiruosius skundus (įtraukiant bylas dėl proceso atnaujinimo).

2022 m. LVAT buvo išnagrinėtos 908 bylos pagal atskiruosius skundus (įskaitant bylas dėl proceso atnaujinimo), iš jų – 146 bylos dėl terminų atnaujinimo. Taigi, bylos dėl terminų atnaujinimo sudarė **16,08 %** visų bylų, išnagrinėtų pagal atskiruosius skundus (įskaitant bylas dėl proceso atnaujinimo).

2023 m. LVAT buvo išnagrinėtos 809 bylos pagal atskiruosius skundus (įskaitant bylas dėl proceso atnaujinimo), iš jų 109 bylos – dėl terminų atnaujinimo. Taigi, bylos dėl terminų atnaujinimo sudarė **13,47 %** visų bylų, išnagrinėtų pagal atskiruosius skundus (įskaitant bylas dėl proceso atnaujinimo).

Taigi apibendrintai galima teigti, kad bylos LVAT dėl terminų atnaujinimo sudarė apie penktadalį visų bylų, išnagrinėtų pagal atskiruosius skundus (įskaitant bylas dėl proceso atnaujinimo). Vadinasi, vieno mėnesio terminas skundui paduoti yra gana trumpas ir beveik penktadalį asmenų šį terminą praleidžia. Tikriausiai šis skaičius yra dar didesnis, kadangi, tikėtina, ne visi asmenys, praleidę terminą skundui paduoti ir gavę teismo nutartį atsisakyti priimti skundą, teikia teismui atskirąjį skundą. O tai reiškia, kad šie atvejai į LVAT pateiktą statistiką nepatenka.

Visos šios aplinkybės leidžia manyti, kad įstatymų leidėjas, nustatydamas objektyviai trumpą vieno mėnesio terminą skundui paduoti, galimai sudaro dirbtines kliūtis asmenims

įgyvendinti savo teisę kreiptis į teismą teisminės gynybos ir ginti savo interesus prieš valstybę, kuri tokį terminą ir nustatė.

Primintina, kad Konstitucinis Teismas yra išaiškinęs, kad „negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuriuo būtų paneigta asmens, manančio, kad jo teisės ar laisvės pažeistos, teisė ginti savo teises ar laisves teisme“³⁰.

2. Procesiniai terminai skundui paduoti ES šalyse

Viena vertus, šio straipsnio autoriui nepavyko aptikti jokie įstatymų leidėjo paaiškinimo ar pagrindimo, kodėl 1999 metais priimant ABTĮ buvo nuspręsta nustatyti būtent vieno mėnesio terminą skundui paduoti, o ne, pavyzdžiui, dviejų mėnesių ar kitokį terminą. Nors aptarta statistika iš dalies iliustruoja, kad vieno mėnesio terminas galimai riboja asmens teisę kreiptis į teismą, svarstymų ir diskusijų dėl šio termino prailginimo nematyti.

Kita vertus, vertinant ar ABTĮ 29 straipsnio 1 dalyje numatytas vieno mėnesio terminas skundui paduoti tikrai yra per trumpas ir galimai ribojantis asmens teisę kreiptis į teismą, tikslinga atlikti kitų ES šalių analizę ir nustatyti, kokie yra įtvirtinti terminai skundui paduoti dėl viešojo administravimo subjektų priimtų sprendimų kitose ES šalyse.

Analizė buvo atlikta remiantis ACA-Europe³¹ tinklapyje³² pateikiama ES šalių informacija apie jose nustatytus terminus skundui paduoti ginčijant viešojo administravimo subjektų priimtus administracinius sprendimus.

Atlikus visų 27 ES šalių analizę dėl terminų skundui paduoti ginčijant viešojo administravimo subjektų priimtus administracinius sprendimus nustatyta, kad Lietuvoje nustatytas vieno mėnesio terminas (patogumui bus vartojama 30 dienų termino sąvoka³³) skundui paduoti bendrame ES šalių kontekste neišsiskiria ir atitinka nemažoje dalyje ES šalių nustatytus terminus.

Taigi, 30 dienų terminas skundui paduoti (kaip ir Lietuvoje) yra įtvirtintas **dešimtyje** kitų ES šalių: Estijoje, Italijoje, Kroatijoje, Latvijoje, Lenkijoje, Maltoje, Slovėnijoje, Suomijoje, Vengrijoje ir Vokietijoje. O **trijose** ES šalyse yra nustatytas net trumpesnis nei 30 dienų terminas skundui paduoti: Bulgarijoje – 14 dienų, Švedijoje – 21 diena, Austrijoje – 28

30 „Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. liepos 2 d. nutarimas“, *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 69-2832; „Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 kovo 4 d. nutarimas“, *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 24-1004“.

31 CA-Europe yra Europos asociacija, kurią sudaro Europos Sąjungos Teisingumo Teismas, taip pat valstybių tarybos ir kiekvienos ES narės aukščiausias administracinės jurisdikcijos institucija. Albanijos, Juodkalnijos, Serbijos ir Turkijos aukščiausios administracinės jurisdikcijos turi stebėtojo statusą, o Norvegijos, Šveicarijos ir Jungtinės Karalystės institucijos kviečiamos dalyvauti asociacijos veikloje svečių teisėmis. Taigi ACA-Europe yra unikalus aukščiausių administracinių jurisdikcijų tinklas, apimantis 34 Europos valstybes.

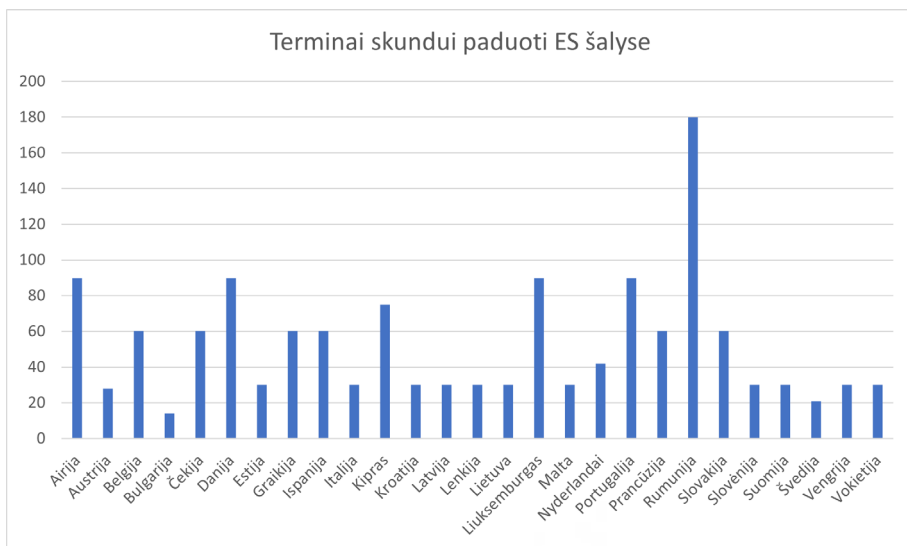
32 Association of the Councils of State and Supreme Administrative Jurisdictions of the European Union i.n.p.a., žiūrėta 2024 m. birželio 19 d., <https://www.aca-europe.eu/index.php/en/>.

33 ES šalyse terminas skundui paduoti įvardijamas skirtingomis laiko apibrėžimo sąvokomis – vienoje šalyse nustatomas dienomis, kitose – savaitėmis, dar kitose – mėnesiais. Siekiant palyginti visi terminai yra nurodomi dienomis.

dienos. Tačiau yra **trylika** ES šalių, kuriose yra nustatytas ilgesnis nei 30 dienų terminas skundai paduoti: Nyderlanduose – 42 dienos, Belgijoje, Slovakijoje, Ispanijoje, Prancūzijoje ir Graikijoje – 60 dienų, Kipre – 75 dienos, Airijoje, Čekijoje, Danijoje, Liuksemburge ir Portugalijoje – 90 dienų, Rumunijoje – net 180 dienų.

Vadinasi, galima teigti, kad ES šalių praktika nustatant terminus skundai dėl viešojo administravimo subjektų priimtų sprendimų paduoti yra nevienoda: vienuolika šalių (įtraukiant Lietuvą) nustato 30 dienų terminą, trys šalys – trumpesnę negu 30 dienų terminą, o trylika šalių – gerokai ilgesnius negu 30 dienų terminus.

Grafiškai terminų skundai paduoti iliustravimas pavaizduotas 2 paveikslėlyje:

2 pav. Terminai skundai paduoti ES šalyse. *Grafikas sudarytas autoriaus*

ES šalys, nustatydamos terminus skundai paduoti dėl viešojo administravimo subjektų priimtų administracinių sprendimų, tikėtina, atidžiai vertino, kad jie (terminai) neribotų ir nepaneigtų fundamentalios asmenų teisės kreiptis į teismą. Taip pat tikėtina, kad ES šalys termino trukmę nustatė pripažindamos kitą svarbų principą – teisiųjų santykių stabilumo principą. Matyti, kad trys ES šalys, nustačiusios net trumpesnę negu 30 dienų terminą³⁴, teisiųjų santykių stabilumui ir asmenų pareigai operatyviai reaguoti į galimus savo teisių ar teisėtų interesų pažeidimus suteikė prioritetą, tačiau tikriausiai nebūtų galima teigti, kad šiose šalyse (Bulgarijoje, o ypač Švedijoje ir Austrijoje) yra ribojama ar neužtikrinama asmenų teisė kreiptis į teismą dėl viešojo administravimo subjektų priimtų administracinių sprendimų.

³⁴ Trumpesnis nei 30 dienų terminas skundai paduoti nustatytas Bulgarijoje – 14 dienų, Švedijoje – 21 diena, Austrijoje – 28 dienos.

Tačiau net trylika ES šalių³⁵, kaip minėta, savo teisės aktuose yra įtvirtinusios daug ilgesnius nei 30 dienų terminus. Iš šių šalių išsiskiria penkios šalys (Belgija, Slovakija, Ispanija, Prancūzija ir Graikija), nustatančios dvigubai ilgesnį nei Lietuvoje terminą skundui paduoti (60 dienų), o penkios šalys (Airija, Čekija, Danija, Liuksemburgas ir Portugalija) – net trigubai ilgesnį terminą (90 dienų). Dėmesį reiktų atkreipti į Rumuniją, kurioje terminas skundui paduoti yra net pusė metų (180 dienų). Taigi šios, ilgesnius nei 30 dienų terminą skundui paduoti nustatančios, šalys vis dėlto vertina, kad asmens teisės kreiptis į teismą realizavimui yra būtinas ilgesnis terminas, kuris, be kita ko, nepaneigia ir teisinių santykių stabilumo ir teisinio saugumo principų.

Lietuva, kaip ir dar dešimt ES šalių, kaip minėta, nustato 30 dienų terminą skundui paduoti³⁶, tokį terminą pasirinkdamos kaip pakankamą asmens teisei kreiptis į teismą realizuoti ir teisinių santykių stabilumo bei teisinio saugumo principams užtikrinti. Teigtina, kad tarp šių šalių yra visos trys Baltijos valstybės, taip pat Vokietija, į kurią neretai lygiuojamasi teisinėje, ekonominėje, politinėje ir socialinėse sferose.

Taigi, viena vertus, visos šios aplinkybės leidžia daryti išvadą, kad Lietuvoje nustatytas 30 dienų terminas skundui paduoti dėl viešojo administravimo subjektų priimtų administracinių sprendimų yra tam tikras vidurys tarp trumpiausių ir ilgiausių terminus skundui paduoti nustatančių valstybių.

Kita vertus, negalima ignoruoti fakto, kad pagal nurodytą LVAT statistiką Lietuvoje net penktadalio bylų, nagrinėjamų apeliacine tvarka pagal atskiruosius skundus, svarstomos dėl praleisto termino atnaujinimo. Tai neabejotinai indikuoja, kad Lietuvoje nustatytas 30 dienų terminas skundui paduoti dažnu atveju nėra pakankamas kreiptis į teismą dėl viešojo administravimo subjektų priimtų administracinių sprendimų. Vadinasi, siekiant užtikrinti dermę tarp dviejų fundamentalių principų – teisės kreiptis į teismą ir teisinių santykių stabilumo, – turėtų būti apsvaistoma galimybė prailginti 30 dienų terminą skundui paduoti.

Išvados ir rekomendacijos

1. Teisinių santykių stabilumas, kuris lemia ir teisinį saugumą, – neabejotina vertybė ir būtinas teisinės valstybės siekis. Tačiau teisė kreiptis į teismą – fundamentali asmens teisė, kuri negali būti neproporcingai ribojama. Tai ypač svarbu tais atvejais, kai asmenys kreipiasi į teismą dėl valstybės, kuri pati ir nustato procesines taisykles, priimtų galimai neteisėtų sprendimų panaikinimo. Valstybė neturėtų įtvirtinti tokio teisinio reguliavimo, kuris neproporcingai ribotų asmens teisę ginčyti jos pačios priimtus sprendimus.

35 Ilgesnis nei 30 dienų terminas skundui paduoti: Nyderlanduose – 42 dienos, Belgijoje, Slovakijoje, Ispanijoje, Prancūzijoje ir Graikijoje – 60 dienų, Kipre – 75 dienos, Airijoje, Čekijoje, Danijoje, Liuksemburge ir Portugalijoje – 90 dienų, Rumunijoje – net 180 dienų.

36 30 dienų terminas skundui paduoti, kaip ir Lietuvoje, yra įtvirtintas: Estijoje, Italijoje, Kroatijoje, Latvijoje, Lenkijoje, Maltoje, Slovėnijoje, Suomijoje, Vengrijoje ir Vokietijoje.

2. Lietuvoje įstatymų leidėjas, nustatydamas objektyviai trumpą vieno mėnesio terminą skundai paduoti, galimai sudaro dirbtines kliūtis asmenims įgyvendinti savo teisę kreiptis į teismą teisminės gynybos ir ginti savo interesus prieš valstybę, kuri tokį terminą ir nustatė.
3. Objektyviai trumpo vieno mėnesio termino skundai paduoti nustatymas lemia tai, kad net penktadalis Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme apeliacine tvarka išnagrinėtų atskirųjų skundų yra susiję su praleisto termino atnaujinimu.
4. Teigtina, kad teisės kreiptis į teismą ir teisinių santykių stabilumo principų koegzistavimo ir sinergijos paieškų kontekste vertinant kitų Europos Sąjungos šalių teisinį reguliavimą, dviejų šalių, nustatančių trumpiausią ir ilgiausią terminus, patirties perėmimas būtų abejotinas sprendimas. Bulgarijoje nustatytas trumpiausias – 14 dienų – terminas gali būti pagrįstai vertinamas kaip gana neproporcingai ribojantis asmens teisę kreiptis į teismą dėl valstybės priimtų administracinių sprendimų. O Rumunijoje įtvirtintas 180 dienų terminas kelia abejonių dėl jo atitikties teisinių santykių stabilumo principui. Kitų, ne kraštutinius terminus nustatančių, Europos Sąjungos šalių patirtis leidžia teigti, kad Lietuvoje terminas skundai paduoti gali būti optimalus.
5. Vis dėlto, įvertinus gana nemažą bylų skaičių Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme dėl praleisto termino atnaujinimo, manytina, kad Lietuvoje įtvirtintas vieno mėnesio terminas galėtų būti prailgintas ir nustatytas 60 dienų (arba 2 mėn.) terminas skundai paduoti. Trylikos Europos Sąjungos šalių, nustatančių ilgesnį negu 30 dienų terminą skundai paduoti, patirtis turėtų sumažinti nuogąstavimus dėl teisinių santykių stabilumo ir teisinio saugumo principų pažeidimo.

THE DEADLINE FOR FILING A COMPLAINT IN THE ADMINISTRATIVE PROCESS: RIGHT TO COURT VS. STABILITY OF LEGAL RELATIONS

Linas Meškys

Vytautas Magnus University, Lithuania

Summary. *In Lithuania, the legality of administrative decisions made by the state and its institutions is controlled by administrative courts, and the administrative process is regulated by the Law on Administrative Proceedings. This legal act, among other requirements that a person must fulfill in order to exercise the right to appeal to the court, establishes a one-month deadline for filing a complaint. Within this procedural deadline, the state seeks to ensure that individuals promptly respond to potential violations of their rights and immediately seek judicial protection by filing a complaint with the administrative court.*

However, the objectively short one-month deadline for filing a complaint raises doubts about its proportionality: Does the state, by setting a short procedural period for appealing its own administrative decisions, limit the fundamental right of a person to access court, giving priority solely to the principle of stability of legal relations?

This article aims to reveal how the one-month procedural deadline for filing a complaint established in the administrative process correlates with the principle of the right to access court, and how it interacts with the principle of stability of legal relations, which, in this context, can be seen as opposing.

To evaluate whether the one-month deadline for appealing administrative decisions in the Lithuanian administrative process can be objectively justified, the article conducts a comparative analysis, revealing the procedural deadlines for filing complaints in other European Union countries.

The research results show that Lithuania does not stand out in the context of other European Union countries by setting a one-month deadline for filing a complaint. However, in order to ensure both the right to access a court and the implementation of the principles of the stability of legal relations, it is suggested that the established procedural deadline for filing a complaint be extended.

Keywords: *administrative process; administrative court; deadline for filing a complaint; right to go to court; stability of legal relations.*

Linas Meškys, Vytauto Didžiojo universiteto Teisės fakulteto dėstytojas, socialinių mokslų (teisė) daktaras, advokatas. Mokslinių tyrimų kryptys: administracinė teisė, administracinis procesas, aplinkos teisė.

Linas Meškys, lecturer at the Faculty of Law at Vytautas Magnus University, Doctor of Social Sciences (Law), advocate. Research interests: administrative law, administrative process, environmental law.